

Přispěje nová vyhláška k ochraně dřevin?

Jaromír Kosejk

S účinností od 15. 7. 2013 vydalo Ministerstvo životního prostředí (MŽP) koncem června 2013 dlouho připravovanou vyhlášku č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení. Oproti dřívějšímu stavu vymezuje některé pojmy a upravuje nedovolené zásahy do dřevin, velikost a charakteristiku dřevin, k jejichž kácení není třeba povolení, náležitosti žádosti o povolování kácení dřevin a oznámení o kácení dřevin a upřesňuje období, ve kterém se kácení dřevin zpravidla provádí. Z dosavadních ohlasů je patrné, že většina odborné veřejnosti se shoduje v tom, že se nová vyhláška nepovedla.

Příprava vyhlášky

O potřebě nově upravit problematiku ochrany dřevin a povolování jejich kácení ve vyhlášce (ať novelizací vyhlášky č. 395/1992 Sb., či novou samostatnou vyhláškou) se hovoří již delší dobu. Zásadním impulzem byla novela § 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (ZOPK), provedená zákonem č. 349/2009 Sb. (s účinností od 1. 12. 2009), která sjednotila režim povolování kácení dřevin na pozemcích fyzických a právnických osob a tím výrazně zmírnila ochranu dřevin rostoucích na pozemcích právnických osob, aby tyto nebyly diskriminovány vůči osobám fyzickým. Novela zároveň obsahovala nové zmocňovací ustanovení k bližší úpravě ochrany dřevin ve vyhlášce a počítalo se s tím, že v ní bude ochrana dřevin určitým způsobem zpřísněna. Od té doby se s přestávkami pracovalo na aktualizaci § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb. i na přípravě vyhlášky nové, která by upravovala problematiku ochrany dřevin samostatně. Řadu návrhů připravila na základě pověření MŽP také Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), která v létě roku 2010 svolala odbornou skupinu, složenou z renomovaných dendrologů, právníků zabývajících se právem životního prostředí a dalších odborníků. Výstupy odborné skupiny sloužily jako podklady pro další složitá jednání k vyhlášce.

Mezi hlavní, již dříve diskutovaná témata patřila zejména **možnost přísnější ochrany dřevin v sídlech** (funkce dřevin je zde vzhledem k méně přírodnímu charakteru daného prostředí podstatnější než ve volné krajině), **problematika poškozování dřevin** (výrazný zásah do dřevin nebyl možný ani v jiném, zásadnějším zájmu ochrany přírody a krajiny), **ochrana náhradních výsadeb**, „podlimitních“ dřevin rostoucích v zapojených porostech, dřevin rostoucích ve vymezených územních systémech ekologické stability (ÚSES); podle jednoho z návrhů měly mít dřeviny rostoucí v ÚSES stej-

nou ochranu jako ve významných krajinných prvcích, jejich kácení by bylo vždy na povolení, **určení období vegetačního klidu**, tedy období vhodného ke kácení apod. Mimo odbornou veřejnost pak zaznívaly také názory na další zmírnění ochrany dřevin až k úplnému zrušení povolovacího režimu.

Po řadě odborných diskusí AOPK ČR na podzim 2010 zaslala MŽP návrh nové vyhlášky. Na úrovni MŽP následně probíhala další jednání a byly připravovány další varianty, např. rozdělení povolovacího režimu u dřevin pomalu rostoucích (přísnější ochrana) a rychle rostoucích (mírnější ochrana). Řada návrhů však zabředala do složitých formulací a jejich praktické uplatnění by bylo pro orgány ochrany přírody (povolování kácení dřevin řeší primárně „jedničkové“ obecní úřady) značně komplikované. Např. návrh, že by dřeviny rostoucí v zastavěném či zastavitelném území obce měly přísnější ochranu než dřeviny rostoucí na ostatních plochách (60 cm obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí) by znamenal nárůst administrativy a povinnost pro občany zjišťovat, v jaké ploše se podle územního plánu konkrétní pozemek nachází (to je problematické u obcí bez územního plánu), přičemž přínos této změny by byl s ohledem na uvedené komplikace nejistý. Vzhledem k vývoji obsahu nové vyhlášky zaznívaly čím dál silněji názory (včetně AOPK ČR), že by přes některá pozitiva nových pasáží bylo vhodnější ji vůbec nevydávat a ponechat, i přes některé nedokonalosti, stávající režim podle § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Nakonec bylo rozhodnuto, že nová vyhláška bude vydána, a to v podobě, v níž některé pasáže nebyly řádně odborně konzultovány.

Jaké změny vyhláška přinesla

Nejvýznamnější změnou obsaženou v nové vyhlášce je **úprava velikosti a charakteristiky dřevin, k jejichž kácení není třeba povolení**. I nadále platí, že není třeba povolení pro kácení

dřevin o obvodu kmene do 80 cm, měřeného ve výšce 130 cm nad zemí, za předpokladu, že nejsou součástí významného krajinného prvku a nově také stromořadí. Povolení ke kácení dřevin je nově potřeba ve dvou případech: **1. u všech dřevin rostoucích ve stromořadí**, přičemž stromořadím se pro potřeby vyhlášky rozumí souvislá řada nejméně deseti stromů s pravidelnými rozestupy s tím, že chybí-li v některém úseku souvislé řady nejméně deseti stromů některý strom, je i tento úsek považován za součást stromořadí. Za stromořadí se nepovažují stromy rostoucí v ovocných sadech a plantážích dřevin.

I přes snahu o co nejpřesnější definici stromořadí bohužel hrozí, že v praxi vyvstane řada pochybností, kdy se ještě o stromořadí jedná a kdy již nikoli. Povolení však i nadále není třeba při kácení stromořadí např. při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, či k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav, viz § 8 odst. 2 zákona. (Znění zákona je nadřazeno znění vyhlášky a v těchto případech je i nadále kácení dřevin rostoucích ve stromořadí možné na oznámení orgánu ochrany přírody.)

2. u zapojených porostů všech dřevin, pokud celková plocha kácených zapojených porostů přesahuje 40 m² (tedy nejen keřů, jak platilo dříve). Zvolená formulace „pokud celková plocha kácených zapojených porostů přesahuje 40 m²“, která nahradila dřívější formulaci „povolení se nevyžaduje pro souvislé keřové porosty do 40 m²“ však více vyzívá k obcházení tohoto právního předpisu tzv. salámovou metodou, tedy postupným kácením ploch menších než 40 m².

Výrazné zmírnění ochrany dřevin spočívá v tom, že **nově se povolení nevyžaduje ke kácení dřevin rostoucích na zahradách** (§ 3 písm. d) vyhlášky), dále se nově nevyžaduje také ke kácení dřevin pěstovaných na pozemcích vedených v katastru nemovitostí ve způsobu vyu-

žití jako plantáž (§ 3 písm. c) vyhlášky). Definice pojmu zahrady je pak uvedena v § 1 písm. c) vyhlášky, kdy „zahradou je pozemek u bytového domu nebo u rodinného domu v zastavěném území obce, který je stavebně oplocený a nepřístupný veřejnosti“. Znění vyhlášky tedy absurdně umožňuje kácet ve vyjmenovaných zahradách i velmi cenné stromy bez povolení, ale na týchž zahradách naopak nově zavádí povolovací režim u kácení všech dřevin, které jsou součástí stro- mořadí, třeba i mladých či málo hodnotných.

Vyjmutí dřevin rostoucích na zahradách či plantážích z povolovacího režimu však přináší i řadu nejasností. Podle § 8 odst. 3 ZOPK není třeba povolení ke kácení dřevin se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou, přičemž tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví MŽP obecně závazným právním předpisem. Skutečnost, že dřevina roste na zahradách či na pozemcích vedených v katastru nemovitostí ve způsobu využití jako plantáž dřevin, však zjevně není jiná charakteristika dřeviny (ani stanovení velikosti dřeviny), tak jak ukládá zmocnění v § 8 odst. 3 ZOPK. V tomto případě je tedy na místě otázka, zda znění vyhlášky nepřekročilo rozsah uvedeného zmocnění ze zákona. Panují i značné nejasnosti v samotné definici zahrady. Není zcela zřejmé, jak blízko musí ležet pozemek „u bytového nebo rodinného domu“, co přesně znamená předložka „u“. Další diskuse vyvolávají pojmy „stavebně oplocený“ či „veřejnosti nepřístupný“. Velmi nešťastná je i samotná forma vyhlášky, kdy v § 3 „Velikost a charakteristika dřevin, k jejichž kácení není třeba povolení“, je uvedeno v písm. d) pouze „pro dřeviny rostoucí v zahradách“ a definice zahrady (a tedy zúžení pojmu „zahrada“) je v § 1 „Vymezení pojmů“. Uvedená forma vyhlášky vyvolává dojem, že povolení není nutné ve všech zahradách (tedy ve všech zahradách je možné kácet bez povolení), neboť řada lidí bude číst právě pouze § 3. Tento výklad se objevil i v médiích včetně renomovaných veřejnoprávních sdělovacích prostředků České televize či Českého rozhlasu. Zaznívá však i z obecních úřadů, tedy orgánů ochrany přírody, které mají povolování kácení na většině území ve své kompetenci, ale vyhlášku si zjevně nenastudovaly celou, což může způsobit velké problémy. **Kácení nadlimitních dřevin na zahradách bez povolení** je totiž možné

pouze za splnění všech tří podmínek uvedených v definici zahrady, není tedy možné např. na zahradách u chat či chalup, mimo zastavěné území obce nebo u neoplocených zahrad.

Přestože záměr v úpravě znění vyhlášky spočíval v tom, aby si majitel rodinného či bytového domu mohl na své zahradě sám rozhodnout o majetku, a tedy i jakékoliv dřevině, výsledná podoba vyhlášky se v tomto bodě jednoznačně nepovedla.

Další změnou je **zpřesnění definice nedovolených zásahů do dřevin** v § 2 vyhlášky. I nadále jsou nedovolenými zásahy ty, které způsobí podstatné nebo trvalé snížení ekologických nebo společenských funkcí dřevin, nebo bezprostředně či následně způsobí jejich odumření. Upřesněno je, že jde o zásahy, které jsou v rozporu s požadavky na ochranu dřevin. Nově jsou v § 2 odst. 2 vyhlášky definovány případy, kdy se o nedovolený zásah nejedná, a to pokud je prováděn za účelem zachování nebo zlepšení některé z funkcí dřeviny, v rámci péče o zvláště chráněný druh rostliny nebo živočicha, anebo pokud je prováděn v souladu s plánem péče o zvláště chráněné území. Toto dobře myšlené ustanovení však může přinést komplikace. Odpadnou sice problémy, kdy odůvodněný zásah do dřeviny byl hodnocen jako její poškození, přestože byl učiněn v zájmu dřeviny (např. výrazný ořez nebo sesazení koruny v zájmu vyšší stability dřeviny a jejího zachování na stanovišti) či byl zásah proveden v zájmu výskytu kriticky či silně ohroženého druhu živočicha (vybrané druhy hmyzu, ptáků, netopýřů). Nepřesně je však zvoleno zejména ustanovení, že nejde o nevhodný zásah, pokud je prováděn za účelem zachování nebo zlepšení některé z funkcí dřeviny, přestože vyhláška v § 1 písm. b) definuje společenské funkce dřeviny. Není např. zřejmé, jaká funkce dřeviny bude mít v konkrétních případech přednost, důraz na zachování jedné funkce může mít negativní důsledky na zachování dalších funkcí dřeviny. Jasnější formulace „pokud je zásah prováděn v zájmu zachování dřeviny na stanovišti“ do vyhlášky neprošla. Mohou také nastat situace, kdy se bude zjevně poškození dřeviny vydávat za zásah, který je vyhláškou umožněn. I v současné době bude jednoznačně nutné v případech zásahů do dřevin postupovat s rozvahou a brát ohled na zdravotní stav dřeviny, provozní

bezpečnost, její funkční a estetický význam, společenské funkce dřeviny apod. V případech zvláště chráněných území bude velmi vhodné zásahy podrobně definovat v plánech péče. Nové pravidlo tedy samozřejmě neznamená možnost bezhlavého a svévolného poškozování dřevin s odůvodněním, že by se např. mohl vytvořit potenciální biotop pro druh, který se v lokalitě nevyskytuje, či nevhodnými zásahy upřednostňovat jednu z funkcí dřeviny na úkor jiných funkcí i dřeviny samotné. Pro úplnost je třeba dodat, že vyhláška v žádném svém bodě nemění ochranu památných stromů, které mají i nadále stejnou ochranu dle § 46 ZOPK.

Nově je také upraveno v § 5 vyhlášky **období vegetačního klidu** jako období přirozeného útlumu fyziologických a ekologických funkcí dřeviny.

Vyhláška také zpřesňuje **náležitosti žádosti o povolení kácení dřevin a oznámení o kácení dřevin**, např. u kácení podle § 8 odst. 4 ZOPK je nutné nově doložit skutečnosti nasvědčující tomu, že byly splněny podmínky pro tento postup.

Co naopak ve vyhlášce chybí je hojně diskutované plošné zajištění ochrany náhradních výsadeb. I nadále tak může docházet k případům, kdy mohou být náhradní výsadby po uplynutí doby, která byla orgánem ochrany přírody uložena jako následná péče o dřeviny (§ 9 odst. 1 zákona), beztržně likvidovány, samozřejmě pokud nebudou součástí významného krajinného prvku či stromořadí.

Potřeba novelizace vyhlášky

Nová vyhláška č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, přináší řadu nových skutečností. Přes některá pozitiva obsahuje řadu negativ a nepřesností. Částečné vyjasnění některých nepřesností my mělo přinést připravované metodické doporučení odboru obecné ochrany přírody a krajiny MŽP k aplikaci některých ustanovení vyhlášky, na jehož přípravě spolupracuje více odborníků. Komplexním řešením se však jeví pouze novelizace stávající podoby vyhlášky, které bude předcházet řádné jednání.

*Autor pracuje na ředitelství
AOPK ČR*

SUMMARY

Kosejk J.: Will the New Decree Contribute to Woody Plants Protection?

The decree on the protection of woody plants and on issuing permits for cutting them down had been issued by the Ministry of the Environment of the Czech Republic (MoE CR) in late June 2013. The piece of legislation had been preparing for a long time and it came into force on July 15, 2013. In comparison with the past, it defines some terms incl. prohibited interventions on woody plants, size and

characteristics of woody plants which can be cut without permits or details on application for cutting down woody plants. It also sets the period when woody plants are usually cut. Nevertheless, most experts consider the decree as badly done, because despite some strengths, it also includes a lot of weaknesses and inaccuracies. It is supposed that some parts of the decree will be explained by a methodological recommendation on the implementation of some decree's provisions to be issued by the MoE CR's Department of General Nature Conservation and Landscape Protection. In developing the recommendation, the Nature Conservation Agency of the Czech Republic also participates. Moreover, the decree can be improved in more comprehensive way only by its amendment.